

Становище на СТЕП по проект на дефинициите за целите на Стратегическия план, Системата за знания и иновации в селското стопанство (AKIS), Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет, Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации и Анализ за определяне на горна граница и прогресивно намаляване на плащанията и преразпределяне на плащанията за целите на Стратегическия план за ОСП 2023-2027
20.12.2022 г.

1. Общи бележки

Във всички представени интервенции не са посочени:

- Не са остойностени индикаторите за резултат и индикаторите за крайния продукт.

2. Дефиниции в Стратегическия план

Дефиниция за постоянно затревени площи

Постоянно затревените площи (ПЗП) са единственият вид земеползване, което може едновременно да допринесе за опазване на биоразнообразието и за намаляване на въглеродния отпечатък от земеделското производство, съгласно изискванията на Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г.

Към момента предлаганата дефиниция за ПЗП в СП е следната:

„Постоянно затревена площ и постоянно пасище (наричани заедно „постоянно затревени площи“)- означава земя, която е използвана за отглеждане на трева или други тревни фуражи, естествено растящи (саморазсадени) или чрез култивиране (изкуствено засети), която не е била включена в сеитбооборота на стопанството в продължение на пет или повече години, както и която не е била разоравана, обработвана или засявана отново с различни видове треви или други тревни фуражи в продължение на пет или повече години.

Треви и други тревни фуражи- всички тревни растения, които традиционно растат на естествените пасища и ливади или обикновено са включени в смесите от семена, предназначени за засяване на пасища или ливади.

Други видове, които са подходящи за паша, могат да присъстват на постоянно затревените площи, при условие че тревата или другите тревни фуражи остават преобладаващи:

- Храсти, подходящи за паша и достъпни за животните

Решение за включване на други видове като храсти и/или дървета, които могат да бъдат изпасвани или са източници на фураж за животни, при условие, че не преобладават или липсват в зоните за паша тревите или другите тревни фуражи (Y/N).“

Директният превод и приемане на дефиницията за постоянни пасища, залегнала в европейския регламент, без да се използва дадената възможност за гъвкавото ѝ адаптиране съобразно националните и местни характеристики води до значителна загуба както на важни фуражни площи за животновъдите с пасищни животни, така и на консервационно значими местообитания от европейската екологична мрежа Натура 2000.

Считаме, че:

- Дефиницията следва да включва храсти или дървета, които са подходящи за паша, и други видове, , източници на фураж за животни, при условие че преобладават тревите и другите тревни фуражи. Тази възможност се предоставя от регламента, но не се използва от българска страна.
- Следва да се използва възможността за адаптиране на дефиницията за райони с местни практики, където тревите и другите тревни фуражи традиционно не са преобладаващи или липсват в зоните за паша;

Възможни подходи за адаптирането на дефиницията и съответно допустимостта им за подпомагане са:

- на базата на местоположението и характеристиките им в планински или в равнинни райони;
- на базата на класификацията им в БАНСИК на постоянно продуктивни ливади, високопланински пасища, затревени слабопродуктивни площи и ливади-овощни градини. През 2020 г. БАНСИК докладва за заетостта и използването на територията отчита наличието на над 1.4 млн. ха постоянно затревени площи, но само около 0.8 млн. ха от тях са допустими за подпомагане по ОСП. Това означава, че България „губи“ близо 600 000 ха постоянно затревени площи единствено поради липсата на адекватна дефиниция!
- на базата на вида местообитание съобразно Директивата за природните местообитания (Директива 92/43/ЕИО).

Допустим хектар за подпомагане

Към момента дефиницията в СП налага изискването за допустимост на ПЗП : „ Постоянно затревените площи са допустими за подпомагане, когато върху тях има мозаечно разположени храсти, годни за паша, скали и други трайно неподходящи за подпомагане площи с единична площ под 100 кв.метра“

Считаме, че е това ограничение трябва да отпадне и България да се възползва от възможността, предоставяна от Регламента за СП за въвеждане на коефициенти за намаление на площта, която се счита за годна за подпомагане, а именно:

„Що се отнася до постоянно затревени площи с разпръснати особености на ландшафта, неотговарящи на условията за подпомагане, държавите членки могат да решат да приложат фиксирани коефициенти за намаление с цел определяне на площта, за която се счита, че отговаря на условията за подпомагане“

3. Система за знания и иновации в селското стопанство (AKIS)

Съгласно член 15 на Регламента за СП „ Консултантските услуги в областта на селското стопанство обхващат икономическите, **екологичните и социалните аспекти**, като отчитат съществуващите земеделски практики, и осигуряват актуална технологична и научна информация, разработена посредством проекти за научни изследвания и иновации, **включително що се отнася до предоставянето на обществени блага.**

Чрез консултантските услуги в областта на селското стопанство се предлага подходяща помощ в рамките на цикъла на развитие на стопанствата, включително за създаването на земеделско

стопанство за първи път, приспособяването на производствените модели към потребителското търсене, иновативни практики, **селскостопански техники с цел устойчивост спрямо изменението на климата, включително агролесовъдство и агроекология**, подобряване на хуманното отношение към животните и, при необходимост, стандарти за безопасност и социално подпомагане.“

Считаме, че така предлаганият текст за AKIS изключва ключови участници като ЮЛНЦ, работещи в областта на опазване на околната среда, биоразнообразието и климата, които и понастоящем работят със земеделските стопани в рамките на редица научно изследователски и приложни проекти, финансирани от ЕС.

Необходимо е системата да включва и въвеждането на целеви обучения за земеделски производители, стопанисващи земеделски земи в Натура 2000, както и на целенасочени консултации и съвети за природосъобразни земеделски практики, опазващи и възстановяващи видове и местообитания в конкретните защитени зони (надграждане на съществуващите ангажименти, съгласно изискванията на регламента).

Тези потребности са свързани с разясняване на същностните изисквания за стопанисването на земеделските земи в зоните по Натура 2000, включващи обосновка на причините за наложените забрани за ползване на земеделските земи; какви са очакваните и търсените ползи за както за биоразнообразието, така и за земеделските дейности и земи от опазването на биоразнообразието в тях; кои видове и местообитания са обект на опазване в съответните територии; какви са индикациите за благоприятно състояние на видовете и местообитанията в земеделските земи дейностите и т.н.

Към момента тези дейности не са включени в предлаганите текстове за AKIS.

4. Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет

В представения проект на бенефициенти на интервенцията „Допустими бенефициенти са Национална служба за съвети в земеделието (НССЗ) и организации, отговарящи на критериите за областно, регионално и национално представителни браншови организации за производство и преработка на селскостопански продукти“ **не са включени екологични организации, които имат представителство на областно, регионално или национално ниво, независимо че по три от консултантските пакети се предвижда предоставяне на услуги, свързани с целите на опазване на околната среда и предотвратяване на климатичните промени. Считаме, че екологичните организации трябва да бъдат включени в обхвата на мярката.**

Необходимо е да се уточни какво се разбира под представителство на областно, регионално и национално ниво.

Буди недоумение фактът, че се предвижда „Консултантски пакети № 4, 5, 6, 7, 8, 9 и 10 ще се предоставят единствено на малки, много малки и млади земеделски стопани съгласно определението в Стратегическия план“. Обръщаме внимание, че тези пакети са особено важни за едрите земеделски стопанства с интензивно земеделие и настояваме те да бъдат включени в обхвата на консултациите по отношение на опазването на околната среда.

5. Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации

В индикаторите за резултат не е включен индикаторът „R.28 Качество на изпълнението с оглед на околната среда или климата чрез знания и иновации: брой на лицата, ползващи се от консултации, обучения и обмен на знания или участващи в оперативни групи на Европейското

партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, във връзка с качеството на изпълнението свързано с околната среда климата“. Настояваме да се включи.

В условията за допустимост на кандидати е включен текстът: „Оперативните групи включват най-малко една областно, регионално или национално представителна браншова организация за производство и преработка на селскостопански продукти и един представител на науката“. Считаме, че така формулиран текстът дава неправомерно предимство на браншовите организации за производство и преработка на селскостопански продукти, което може да доведе до възпрепятстване на иновативни решения. Считаме, че текстът трябва да се преформулира като се включат като водещи интересите на земеделските производители.

Предлагаме следната формулировка „Оперативните групи включват най-малко един представител на науката и един регистриран земеделски стопанин/ група земеделски стопани или една областно, регионално или национално представителна браншова организация за производство и преработка на селскостопански продукти“

Предлагаме към допустимите бенефициенти в частта: „ г) Висши училища, акредитирани по Закона за висшето образование с актуални акредитации по професионални направления...“ задължително да се добавят направления „Аграрна икономика“, „Екоикономика“, „Екология“, „Опазване на природните ресурси“ и други екологични и икономически направления.

Предлагаме към бенефициентите да се включат и Местните инициативни групи. Това отговоря на целите на т.Б от чл. 77 (Сътрудничество) на Регламента за Стратегическия план „подготвяне и изпълнение на LEADER;“.

Предлагаме във връзка с изпълнението на т.Д от същия член „изготвяне и прилагане на стратегии за „интелигентни селища“, определени от държавите членки“, да се помисли за включване на общините в допустимите бенефициенти.

Предлагаме текстът за допустими бенефициенти „ж) Консултантски организации с предмет на консултантската дейност в областта на селското стопанство или храните в т.ч. НССЗ“ да се допълни по следния начин „ж) Консултантски организации с предмет на консултантската дейност в областта на селското стопанство или храните, опазване на околната среда, биоразнообразието и климата в т.ч. НССЗ.“

Предлагаме да се предвиди възможност за авансово плащане в определен размер, с цел оптимизиране на прилагането на интервенция

6. Анализ за определяне на горна граница и прогресивно намаляване на плащанията и преразпределяне на плащанията за целите на Стратегическия план за ОСП 2023-2027

В направения анализ липсват препоръки кой от представените 9-варианта за определяне на горна граница и прогресивно намаляване на плащанията и преразпределяне на плащанията се препоръчва и какви са аргументите за това.